

Секція: Фінансові інструменти розвитку економіки в період воєнного стану

Проць Наталія Василівна
канд. екон. наук, доцент
доцент кафедри фінансів
Волинський національний
університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

Рибак Софія Василівна,
здобувачка вищої освіти,
економічний факультет
Волинський національний
університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

**ВПЛИВ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ
НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ**

Рівень прожиткового мінімуму є дуже важливим в економіці України. Оскільки саме відносно до нього визначається рівень бідності країни та розраховують чи не усі соціальні гарантії. Відповідно до цього, можемо вважати прожитковий мінімум основним державним соціальним стандартом. Тобто дослідження впливу прожиткового мінімуму на рівень життя населення завжди буде актуальним. Метою аналізу такого впливу є: дізнатися які виплати залежать від прожиткового мінімуму; який прожитковий мінімум на даний час та як він змінювався впродовж останніх років; визначити чи кількісна величина прожиткового мінімуму об'єктивно відповідає реальному мінімуму, який наші громадяни витрачають на життя.

До 2022 р. в Україні рівень життя впевнено прямував до європейського. Проте із початком повномасштабного вторгнення, ситуація кардинально змінилась. Попри те, що прожитковий мінімум досить низький, якість життя українців бажає бути кращою.

В Україні уже впродовж років спостерігається проблема заниженого прожиткового мінімуму. Тобто суми, затверджені у Держбюджеті, є дуже далекі від реальності та зовсім не співвідносяться з тим, що повитті щомісячно витрачати Українці. Це пов'язано насамперед з тим, що під час війни видатки на оборону збільшують за рахунок скорочення соціальних виплат.

Рівень прожиткового мінімуму є дуже важливим в економіці України. Оскільки саме відносно до нього визначається рівень бідності країни та розраховують чи не усі соціальні гарантії. Тобто можемо вважати прожитковий мінімум основним державним соціальним стандартом.

Прожитковий мінімум – це вартісна величина, що відображає мінімальний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, які необхідні для задоволення основних соціальних і культурних потреб людини. Прожитковий мінімум розраховується на основі вартості споживчого кошика [1].

Станом на 2024 р. прожитковий мінімум на 1 особу на місяць становить:

- загальний показник – 2920 грн;
- для дітей віком до 6 років прожитковий мінімум дорівнює 2563 грн;
- для дітей від 6 до 18 років – 3196 грн;
- для працездатних осіб – 3028 грн;
- для осіб, які втратили працездатність – 2361 грн [2].

За розрахунками Міністерства соціальної політики України, фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах серпня 2024 року в розрахунку на місяць на одну особу, в розрізі демографічних груп населення, становив:

- на одну особу – 6921,38 грн (7922,57 грн з урахуванням суми обов'язкових платежів);
- для дітей віком до 6 років – 6244,66 грн;
- на дітей віком від 6 до 18 років – 7816,54 грн;
- для працездатних осіб – 7213,11 грн (8 960,39 грн з урахуванням суми обов'язкових платежів);
- для осіб, які втратили працездатність – 5 905,47 грн [3].

Оскільки розмір прожиткового мінімуму значно занижений, то це негативно впливає на рівень життя населення України. На даний час цей показник не підлаштовується під інфляційні зміни, що ще раз підтверджує його невідповідність до сучасних реалій, неспроможність базового державного соціального стандарту виконувати свою основну функцію соціального орієнтира, що в умовах воєнного стану лише поглибить соціальну прірву в країні та сприятиме поширенню міграційних настроїв серед населення

У європейській практиці соціальні стандарти відрізняються залежно від країни, проте споживчий кошик являється індикатором інфляції. В Україні споживчий кошик уже давно не переглядали не зважаючи на докорінні щорічні зміни у світових тенденціях та постійній цифровізації. Через це прожитковий мінімум у нашій країні не відображає рівня інфляції.

Від рівня прожиткового мінімуму залежить обсяг більшості виплат. Згідно з законодавством України, більше, ніж 63 види соцвиплат залежать від рівня прожиткового мінімуму. До прикладу, розмір субсидії обчислюється відносно прожиткового мінімуму. Для розрахунку зарплати працівників бюджетної сфери також використовується цей показник.

Розмір допомоги у зв'язку з безробіттям не може перевищувати 4 прожиткових мінімуми, а мінімальний обсяг аліментів – не менше, ніж

половина прожиткового мінімуму. Також від цього показника залежать розміри пенсій, пільг щодо оподаткування, допомоги малозабезпеченим тощо[4].

Динаміку зміни прожиткового мінімуму за останні кілька років наведена на рис. 1.

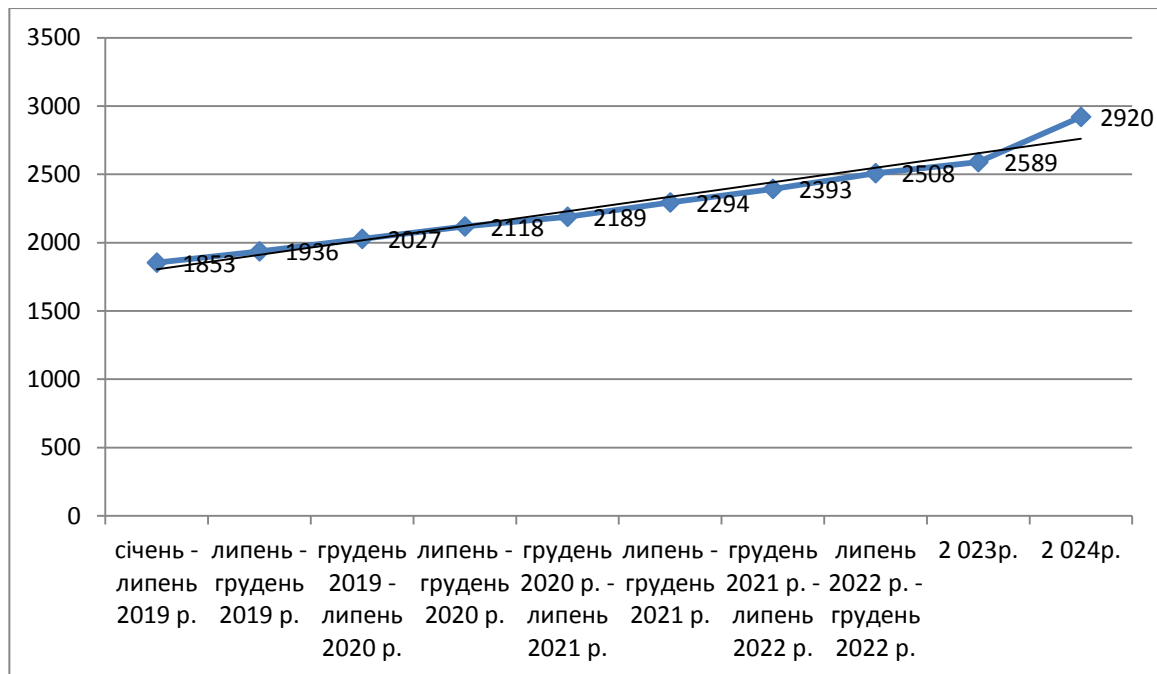

Рис. 1. Зміна прожиткового мінімуму впродовж 2019–2024 рр.
Джерело: складено на основі [5].

Отже, прожитковий мінімум в Україні являється одним з основних соціальних стандартів. Адже саме від цієї величини розраховуються більшість соціальних допомог та зарплат працівникам бюджетної сфери, визначається рівень бідності. На даний час у нашій країні спостерігається проблема заниженого рівня прожиткового мінімуму. Це насамперед пояснює відносно низький рівень бідності в країні. Прожитковий мінімум з базового стандарту перетворився на інструмент фінансового управління та перерозподілу обмежених бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. *Міністерство фінансів України*: офіційний веб-портал. URL: www.minfin.com.ua
2. *Державна податкова служба України*: офіційний веб-портал. URL: www.tax.gov.ua
3. Висновок Комітету Верховної ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Протокол № 191 26 вересня 2024 року щодо розгляду проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» (реєстр. № 12000 від 14.09.2024) URL: www.rada.gov.ua

4. Юрків Ю. А. Прожитковий мінімум в Україні: бідність чи гідний рівень життя? *Економічна правда*. 2023 р.

5. Державна служба статистики України: офіційний веб-портал.
URL: www.ukrstat.gov.ua